

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista (COM(2025) 81 final) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisen ja vahvistamisen osalta (COM(2025) 87 final)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista (COM(2025) 81 final) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisen ja vahvistamisen osalta (COM(2025) 87 final) (U 13/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Sami Teräväinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Katja Tuokko, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Hannu Ylänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Kimmo Lipponen, Finnish Business & Society ry (FIBS)
- toiminnanjohtaja Sonja Finér, Finnwatch ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Tulli
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- Finanssiala ry
- Keskuskauppakamari

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp

- Metsäteollisuus ry
- Suomen Tilintarkastajat ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotukset (COM(2025) 81 final) ja COM(2025) 87 final) ovat osa yrityksiä koskevan hallinnollisen taakan keventämiseen tähtäävien EU-lainsäädäntöehdotusten sarjaa. Ehdotuksilla muutettaisiin kestävyysraportointidirektiiviä, yritysvastuudirektiiviä ja hiilirajamekanismia-
setusta.

Kestävyysraportointidirektiivin soveltamisala rajattaisiin yrityksiin, joilla on yli 1000 työntekijää + 50 MEUR liikevaihto tai 25 MEUR tase. Raportoiva suuryritys ei saisi jatkossa kysyä alle 1000 työntekijän yrityksiltä tietoja vapaaehtoisten pk-yrityksille luotujen vastuullisuusraportointistandardien (VSME) ulkopuolelta. Yritysvastuudirektiivin muutokset muun muassa rajaisivat haitallisten vaikutusten tunnistamisen pääsääntöisesti yrityksen suoriin liikekumppaneihin, pidentäisivät yritysten huolellisuustoimenpiteiden arvioinnin frekvenssiä yhdestä viiteen vuoteen ja rajaisivat sidosryhmien kuulemisvelvoitetta.

Hiilirajamekanismiasetusta muutettaisiin ottamalla käyttöön uusi kumulatiivinen tuonnin määrään perustuva kynnsarvo, joka olisi 50 tonnia maahantuojaa kohti vuodessa aiemman tavaraeräkohtaisen 150 euron sijasta.

Valtioneuvoston kanta

Yleistä

Valtioneuvosto tukee yritysvastuun, kestävyysraportoinnin ja hiilirajamekanismin EU-tasoisien sääntelyn tavoitteita. Valtioneuvosto kannattaa Omnibus I -ehdotukseen sisältyviä kestävyysraportointidirektiivin, yritysvastuudirektiivin ja hiilirajamekanismiasetuksen muutoksia.

Valtioneuvosto tukee komission tavoitteita sääntelyn yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Valtioneuvoston tavoitteena on parempi ja vähäisempi EU-sääntely. Valtioneuvosto korostaa, että komission ehdotusten valmistelussa tulisi huomioida paremman sääntelyn periaatteet ja pitää valitettavana, että ehdotuksesta muun muassa puuttuu vaikutusten arviointi.

Valtioneuvosto katsoo, että muutosehdotukset vähentävät olennaisesti yritysten hallinnollista taakkaa. Erityisesti kestävyysraportointidirektiiviä koskevat muutokset ja sen soveltamisrajaus ovat hyvin merkittäviä sääntelytaakan keventämisen kannalta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä myös pyrkimyksiä rajata erityisesti pk-yritysten hallinnollista taakkaa osana yritysten arvoketjuja. Samalla on kuitenkin varmistettava, että lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien yritysten

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp

hallinnollinen taakka ei kasva merkittävästi ja ne voivat täyttää velvoitteensa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvotteluprosessi etenee siten, että muutosehdotukset turvaavat jatkossakin sääntelyn ennakoitavuuden, oikeusvarmuuden ja yritysten tasavertaiset kilpailuedellytykset, estävät sääntelyn hajaantumista ja varmistavat eri vastuullisuussääntelyinstrumenttien keskinäisen koherentiuden sekä kestäväan liiketoimintaan siirtymisen ohjaavuuden.

Kestävyyseraportointia koskevat ehdotukset

Valtioneuvosto lähtökohtaisesti kannattaa

i) komission ehdotusta kestävyysraportointidirektiivin soveltamisalan supistamisesta siten, että velvoitteen piiriin kuluiisi nykyistä suppeampi yritysjoukko, mutta supistamisen laajuudesta päättäessä pitäisi ottaa huomioon rahoitusmarkkinatoimijoiden informaatiotarpeet, jotta voidaan ohjata pääomavirtoja kestäväan kehityksen mukaisiin kohteisiin unionissa;

ii) komission ehdotusta kestävyysraportointistandardien yksinkertaistamisesta ja selventämisestä siten, että kestävyysvaikutusten tunnistamisen kannalta olennainen sisältö säilyy, samoin kuin sitä, että toimialakohtaisten standardien laatimisesta luovutaan. Valtioneuvosto painottaa komission ohjeistusten merkitystä sääntelyn yhdenmukaisen soveltamisen kannalta ja soveltamisalan ulkopuolelle jäävien yritysten vapaaehtoiseen raportointiin kannustamisessa.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota, ettei kestävyysraportointia koskevassa muutosehdotuksessa ole huomioitu finanssialaa sekä ehdotettujen muutosten yhteyttä rahoitusmarkkinalainsäädännön velvoitteisiin ja siten finanssialan tietotarpeita kattavasti. Ehdotetuilla muutoksilla ei tulisi merkittävästi vaikeuttaa finanssialan mahdollisuutta täyttää sujuvasti sitä sitovia EU-lainsäädännöstä tulevia velvoitteita.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti ehdotukseen, että yritykset voisivat raportoida osittain taksonomian mukaisesta toiminnastaan. Valtioneuvosto kuitenkin pitää tärkeänä, että taksonomian peruseriaatteena olevat merkittävän edistämisen ja ei merkittävää haittaa -kriteerit säilyisivät pääasiallisena mekanismina taksonomian mukaisuuden osoittamisessa.

Yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti yritys vastuudirektiivin yksinkertaistamiseen hallinnollisen taakan vähentämiseksi, kuitenkin direktiivin ensisijaiset tavoitteet huomioiden.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että uusi neuvoteltava sääntely muodostaisi yhdessä jo hyväksytyjen huolellisuusvelvoitteita koskevien säännösten kanssa mahdollisimman johdonmukaisen kokonaisuuden.

Valtioneuvoston näkemys EU-tasoiseen kestävyys- ja vastuullisuussääntelyyn on myönteinen, sillä yhdenmukainen unionin tasoinen vastuullisuussääntely edistää yritysten tasavertaista kilpailua ja Suomen kaltaisen pienen maan yritysten asemaa. Jotta jatkossakin varmistetaan sisämark-

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp

kinoilla toimivien yritysten kannalta oikeusvarma toimintaympäristö ja tasavertaiset kilpailuolosuhteet, valtioneuvosto puoltaa yritys vastuudirektiivin yhdenmukaistamisen tason laajentamista. Valtioneuvosto pitää tärkeänä ilmastonmuutoksen torjunnan toimien määrätietoista toteutusta yrityksissä, ja korostaa niiden merkitystä kilpailukyvyille.

Valtioneuvoston näkemys on, että yritys vastuusääntelyn tavoitteet voitaisiin saavuttaa tehokkaimmin velvoitteilla, jotka ovat yritykselle selkeitä ja realistisia toteuttaa. Yrityksillä tulisi olla todelliset mahdollisuudet noudattaa velvoitteita myös sellaisten yritysten arvoketjuun kuuluvien toimintojen osalta, jotka eivät ole yrityksen määräysvallassa. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotetut sääntelyä keventävät muutokset tukevat pääosin näitä tavoitteita. Vaikutusten tunnistamista koskevat muutokset muokkaavat yritys vastuudirektiiviä yritysten kannalta realistisempaan ja toteuttamiskelpoisempaan suuntaan, minkä vuoksi ehdotuksia voidaan kannattaa. Samalla valtioneuvosto kiinnittää huomioita siihen, että haitallisten vaikutusten arvioinnin rajaaminen lähtökohtaisesti suoriin liikekumppaneiden rajaa huomattavasti yritysten huolellisuusvelvoitetta erityisesti kolmansissa maissa. Valtioneuvosto myös huomioi, että komission ehdotukset on valmisteltu nopealla aikataululla ja arvioi, että pitkäjänteisemmällä valmistelulla olisi voitu päästä yritys vastuusääntelyn toimivuuden kannalta vielä tarkoituksenmukaisempaan lopputulokseen. Neuvotteluissa olisikin tarpeen vähentää sääntelyyn sisältyvää tulkinnanvaraa siitä, milloin vaikutusten tunnistamista koskeva velvoite ulottuu toimintaketjun 1. portaan ulkopuolelle, huomioiden riskiperusteisuus. Olisi tärkeää välttää muutoksia, jotka välillisesti johtaisivat raskaampiin ja monimutkaisempiin sääntöihin direktiivin piiriin kuuluville yrityksille ja niiden liikekumppaneille, etenkin pk-yrityksille.

Valtioneuvoston mielestä toimenpiteiden arviointifrekvenssin pidentäminen yhdestä viiteen vuoteen pienentää yrityksen taakkaa tilanteissa, joissa muutoksia ei ole tapahtunut. Muutos ei kuitenkaan poista sitä, että arviointi on tehtävä uudestaan aina merkittävän muutoksen jälkeen ja aina jos on aiheellista uskoa, että käytetyt keinot eivät ole riittäviä tai ilmaantuu uusia riskejä. Valtioneuvosto arvioi, että nämä tilanteet ovat olennaisimpia sääntelyn vaikuttavuuden kannalta. Valtioneuvosto pitää muutosta asiallisenä huomioiden sääntelyn hallinnollisen taakan keventämisen tavoitteen. Neuvotteluissa olisi kuitenkin tarpeen selvittää vielä tulkintaa, milloin toimenpiteiden arviointeja tulee tehdä viiden vuoden arviointisyklin ulkopuolella.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yritys vastuudirektiivi rakentuu edelleen OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille omaksutun kuusiportaisen huolellisuusprosessin varaan. Valtioneuvoston mielestä tämä elementti olisi olennaista säilyttää sääntelyssä jatkossakin, sillä näin sääntely voidaan rakentaa yleisesti yrityksissä tunnettujen kansainvälisesti käytössä olevien vastuullisen liiketoiminnan periaatteiden varaan. Valtioneuvosto pitää kuitenkin välttämättömänä, että vapaaehtoisista ohjeista sääntelyä johdettaessa huolehditaan siitä, että sääntely täyttää lainsäädännölle asetettavat vaatimukset ja se on yrityksille toteuttamiskelpoista. Ehdotus tukee yleisellä tasolla näitä tavoitteita.

Valtioneuvosto puoltaa seuraamusten asettamista koskevien yhdenmukaisten suuntaviivojen laatimista. Valtioneuvosto näkee, että voimassa oleva säännös enimmäisseuraamuksen vähimmäismäärästä ei käytännössä ohjaisi sanktioiden käyttöä tavanomaisissa valvontatilanteissa, joissa seuraamusmaksun enimmäismäärä ei tulisi kuitenkaan sovellettavaksi. Voimassa oleva säännös voi valtioneuvoston mielestä johtaa hyvinkin erilaiseen soveltamiseen eri jäsenmaissa.

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp

Valtioneuvosto katsoo, että siviilioikeudellista vastuuta koskevien säännösten osalta Suomi on saavuttanut yritys vastuudirektiiviä koskevat keskeiset neuvottelutavoitteensa ja kokonaisarvioinnin perusteella hyväksynyt direktiivin. Valtioneuvosto katsoo, että yritysten siviilioikeudellista vastuuta tulisi tarkastella osana neuvottelukokonaisuutta ja ehdotetulla sääntelyllä tulisi turvata vahingonkorvausasian asianosaisille riittävät oikeussuojakeinot.

Valtioneuvosto painottaa komission ohjeistusten merkitystä sääntelyn yhdenmukaisen soveltamisen kannalta ja kannattaa niiden laatimisen aikaistamista.

Hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset

Hiilirajamekanismi yleisesti

Valtioneuvosto pitää hiilirajamekanismin yksinkertaistamisen esitystä tarpeellisena ja kannattaa yleisesti hallinnollista taakkaa vähentävien toimeenpanoratkaisujen löytämistä. Valtioneuvosto katsoo, että hiilirajamekanismin tehokas ja tarkoituksenmukainen toimeenpano on ratkaisevaa siinä, miten mekanismi täyttää sille asetut tavoitteet.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna nykyisen CBAM-asetuksen mukaista vaiheittaista käyttöönoton aikataulua, sillä ennakoitavuus turvaa investointi- ja sääntely-ympäristön vakautta, jota vähäpäästöiset investoinnit tarvitsevat toteutuakseen. Valtioneuvosto pitää perusteltuna, että hiilirajamekanismin yksinkertaistamisen ja tehostamisen esityksellä komissio avaa asetuksen vain rajatuilta osin. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että laajemmat mekanismin muutokset tarvitsevat tuekseen huolellista vaikutustenarviointia. Valtioneuvosto katsoo, että erityisesti mahdolliset laajennukset monimutkaisempiin tuotteisiin tai uusiin tuotantopanoksiin edellyttävät kattavia arvioita, sillä vaikutukset tuotannon arvoketjussa voivat olla hyvin moninaisia. Valtioneuvosto huomioi, että ennakkovaikuttaminen tulevaan laajempaan hiilirajamekanismin uudistukseen on tärkeää.

Yksinkertaistamisen ja tehostamisen esitys

Valtioneuvosto pitää perusteltuna hiilirajamekanismin kynnysarvon muuttamista siten että mekanismi kohdistuisi jatkossa niihin maahantuojiin, joiden tuonnin päästösältö on merkityksellinen hiilirajamekanismin tavoitteiden ja tehokkaan toimeenpanon toteutumisen kannalta. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että ehdotettu CBAM-tuonnin kynnysarvon muutos vähentää merkittävästi pieniin ja keskisuuriin maahantuojiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa vähentämättä juurikaan mekanismin päästökattavuutta tai kerryttämiä tuloja. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio voi tarkastella kynnysarvoa säännöllisesti mekanismin kiertämisen ehkäisemiseksi ja sen varmistamiseksi, että mekanismin päästökattavuus säilyy korkeana. Valtioneuvosto korostaa, että erityisesti kynnysarvon täyttymisen valvonnassa tulee kiinnittää huomiota selkeään ja tehokkaaseen tehtävienjakoon komission ja jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Valtioneuvosto voi tarkastella myös muita muutoksia kynnysarvon määrittämiseen perusteisiin sillä edellytyksellä, että ne tehostavat hiilirajamekanismin hallintoa siten että mekanismin päästökattavuus säilyy.

Valtioneuvosto katsoo, että valtuutetun CBAM-ilmoittajan aseman myöntämistä koskevan konsultaatiomenettelyn tulisi olla vapaaehtoinen. Valtioneuvosto katsoo, että uusiin yrityksiin koh-

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp

distuva vakuuden antamisen velvoite on joustamaton ja toimivaltaisella viranomaisella tulisi olla laajempi mahdollisuus harkita miltä hakijoita se vaatii vakuutta.

Valtioneuvosto kannattaa mahdollisuutta käyttää laskennallisia oletusarvoja EU:n ulkopuolella maksetulle hiilen hinnalle. Valtioneuvosto pitää hyvänä päästöarvojen laskentaan ja todentamiseen liittyviä muutosehdotuksia sekä CBAM-todistusten myyntiin ja takaisinostoon liittyviä ehdotettuja muutoksia.

Valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksen mukaisen rajatun mekanismin toimeenpanoa selkiyttävän muutoksen soveltamisalaan.

Valtioneuvosto korostaa komission keskeistä roolia mekanismin yhdenmukaisen toimeenpanon varmistamisessa EU-alueella. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tulevaisuuden hiilirajamekanismia-setuksen täytäntöönpanosäädösten ja delegoitujen säädösten suunnittelussa sekä mekanismin toimeenpanossa komissio tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talousvaliokunta tukee komission esityksen yleistä tavoitetta sääntelyn yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Valtioneuvosto tukee näitä tavoitteita ja samalla yritys vastuun, kestävyysraportoinnin ja hiilirajamekanismin EU-tasoisien sääntelyn tavoitteita. Valtioneuvoston kirjelmässä onkin nostettu esille huoli komission nopeasta valmistelusta ja vaikutusarvioinnin puutteesta, mikä saattaa osin estää käsiteltävien esitysten laajasti tuettujen tavoitteiden toteutumisen. Yritysten näkökulmasta on välttämätöntä, että sääntely olisi johdonmukaista, läpinäkyvää ja pitkäjänteistä. Näin turvattaisiin yritysten tehokas toiminta ja tasavertaiset kilpailuolosuhteet sisämarkkinoilla sekä mahdollisuus pitkäjänteisiin investointeihin.

Kestävyysraportointia koskevalla esityksellä pyritään ennen kaikkea vähentämään yritysten raportointitaakkaa; nyt annetun esityksen hyväksyminen saattaisi johtaa osin ristiriitaisiin raportointivelvoitteisiin muun EU-sääntelyn kanssa. Talousvaliokunta pitää tärkeänä huolehtia raportointivelvoitteiden yhteensovittamisesta muun EU-lainsäädännön kanssa, jotta tavoite raportointivelvoitteiden vähentämisestä aidosti saavutettaisiin. Asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille esimerkiksi yritysten kokoraja-arvon määrittelytavan haasteellisuus, joka ei ole yhtenevä muun EU-sääntelyn kanssa ja joka asettaa teollisuusyritykset usein erilaiseen asemaan kuin palvelusektorin henkilövaltaiset yritykset.

Asiantuntijakuulemisessa tuettiin laajalti raportointivelvoitteiden keventämistä. Samalla korostettiin standardien tulevan tarkastelun läpinäkyvyyttä sekä riittävän ajan varaamista muutosten vaikutusten arviointiin ja vaatimusten täytäntöönpanoon. Kestävyysraportoinnin osalta on keskeistä luotettava, yhdenmukainen ja vertailukelpoinen tieto. Vaikka raportointivelvoitteita ja niiden piiriin kuuluvia yrityksiä nyt karsittaisiin, yritysten kestävyysraportoinnin tarve on edelleen tärkeää muun muassa rahoitusmarkkinoiden ja sijoittajien sekä sidosryhmien näkökulmasta.

Suomalainen finanssiala on laajalti aloittanut kestävyysraportoinnin ja tehnyt investointeja siihen liittyen raportoinnin ensimmäisessä vaiheessa. Omnibus I -ehdotuksessa ei ole huomioitu eh-

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp

dotusten vaikutuksia rahoitusmarkkinasääntelyn vaatimuksiin tai laajemmin finanssialan tietotarpeisiin. Omnibus I -esitysten hyväksyminen edellyttäisi myös finanssialaan kohdistuvien raportointivelvollisuuksien tarkastelemista, jotta finanssialaa ei kuormitettaisi muita enemmän.

Yritysvastuudirektiiviä koskevien muutosehdotusten osalta valtioneuvosto korostaa EU-sääntelyn johdonmukaista kokonaisuutta jo hyväksytyjen huolellisuusvelvoitetta koskevien sääntöjen osalta. Suomalaisten yritysten näkökulmasta on olennaista tasavertaiset toimintaedellytykset, jota EU:n yhteinen vastuullisuussääntely edistää. Talousvaliokunta tukee valtioneuvoston kantaa siitä, että yritysvastuudirektiivi rakentuisi jatkossakin OECD:n kuusiportaisen huolellisuusprosessin varaan, jotta EU-sääntely olisi mahdollisimman yhdenmukainen yrityksissä yleisesti tunnettujen kansainvälisessä käytössä olevien vastuullisen liiketoiminnan periaatteiden kanssa.

Omnibus I -ehdotuksessa halutaan nimenomaisesti suojella erityisesti pk-yrityksiä liialliselta hallinnolliselta taakalta muun muassa rajaamalla soveltamisala vain henkilöstömäärältään suuriin yrityksiin ja haitallisten vaikutusten selvittämisen velvoite vain suoriin liikekumppaneihin. Asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille, että monet tuotannon vastuullisuutta ja kestävyyttä korostavat pk-yritykset saavat kilpailuetua kestävyysraportoinnista ja tiedon jakamisvelvoitteesta. Huolellisuusvelvoitteen rajaaminen suoriin liikekumppaneihin voi heikentää yritysten mahdollisuuksia tunnistaa ja ehkäistä toiminnan haitallisia vaikutuksia. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa laajasti jaettiin huoli nyt esitetyn sääntelyn tulkinnanvaraisuudesta liittyen riskiperusteiseen lähestymistapaan erityisesti siltä osin kuin vaikutusten tunnistamisvelvoite rajataan suoriin liikekumppaneihin, ja toisaalta milloin yritystä edellytetään tekemään perusteellinen arviointi, kun uskottavan tiedon perusteella on ilmennyt kielteisiä vaikutuksia. Valiokunta tukee valtioneuvoston näkemystä, että riskiperustaisuuteen tulisi löytää jatkovalmistelussa selkeyttävä ratkaisu ja direktiiviä tulisi täsmentää siltä osin.

Talousvaliokunta kannattaa valtioneuvoston näkemystä siitä, että siviilioikeudellisen vastuun osalta tulisi turvata vahingonkorvausasian asianosaisille riittävät oikeussuojakeinot. Yritysten sidosryhmämäärittelyn rajaamisen tarkoituksenmukaisuus nousi esille asiantuntijakuulemisessa. Yritykset päättävät luonnollisesti itse, mitkä sidosryhmät ovat heille relevantteja. Tiettyjen järjestöjen sulkeminen pois määrittelystä saattaisi jopa haastaa yritysvastuutavoitteiden toteutumista ja heikentää EU-sääntelyn uskottavuutta kansalaisyhteiskunnan suuntaan.

Talousvaliokunta yhtyy hiilirajamekanismin yksinkertaistamista koskevan esityksen osalta valtioneuvoston kantaan. Esitys tukee tavoitetta sääntelyn yksinkertaistamisesta ja hallinnollisen taakan vähentämisestä vähentämättä juurikaan hiilirajamekanismin päästökattavuutta tai sen keräytymiä tuloja. Ehdotuksessa otettaisiin käyttöön uusi kumulatiivinen tuonnin massaan liittyvä kynnsarvo. Asiantuntijakuulemisessa nostettiin esiin, ettei esitys ole yksiselitteinen sen osalta, kenellä on kokonaisvastuu valvoa kynnsarvon täyttymistä. Tähän on hyvä saada selvyys jatkokäsittelyssä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 9.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Ville Kaunisto kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedeu ps (osittain)
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kirsi Pimiä

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide

Perustelut

Emme hyväksy komission ehdotusta yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevien tiettyjen vaatimusten yksinkertaistamisesta. Ehdotukset on annettu ns. Omnibus I -pakkettina, jonka tarkoitus on keventää sääntelyä ja siten vähentää yritysten taakkaa. Ehdotus on osa EU:n komission laajempaa pyrkimystä keventää yrityksiin kohdistuvaa sääntelyä kilpailukyvyyn edistämiseksi, mistä komissio on antanut työohjelmassaan suuntaviivoja.

Komission päätöksentekoprosessi Omnibus I -aloitteessa on herättänyt paljon kritiikkiä, ja useat kansalaisjärjestöt tekivät komission toiminnasta yhteisen valituksen Euroopan oikeusasiamiehelle. Myös Suomen hallituksen äkisti muuttunut tahtotila yritys vastuusääntelyssä herättää kysymyksiä. Valtioneuvoston kanta on myönteinen komission esitykselle, vaikka se tunnistaa lausunnossaan monia Suomelle oleellisia parannustarpeita komission esittämille heikennyksille.

Valtioneuvoston kantaan sisältyy myös CBAM:a koskevia esityksiä, joiden osalta allekirjoittaneet yhtyvät valtioneuvoston kantaan.

Gloaalien ihmisoikeus- ja ympäristöongelmien ratkaiseminen vaatii johdonmukaista ja ennakoivaa sääntelyä. Yritys vastuusääntely hyväksyttiin vasta viime parlamenttikauden lopulla. Yritysvastuudirektiivi astui voimaan 25.7.2024. Sen hyväksyminen oli globaalisti merkittävä saavutus. Se asettaa ensimmäistä kertaa suurille yrityksille velvollisuuden kunnioittaa ihmisoikeuksia ja ympäristöä.

Nyt esitettävät heikennykset ovat vahingollisia suomalaisille yrityksille, joista moni toimii jo hyvin vastuullisesti. Myös valtioneuvoston kannassa tunnistetaan tämä ja todetaan, että muutos "vessittäisi vastuullisuuden proaktiivisesti suhtautuneiden yritysten tilannetta, jotka ovat jo linjanneet toimintatapojaan vapaaehtoisen kansainvälisen kehyksen ja voimassa olevan direktiivin mukaiseksi. On mahdollista, että jo vastuullisesti toimivien suomalaisten yritysten mahdollisuus saada kilpailuetua kaventuisi ehdotuksen johdosta. Vaikutusten tunnistamisvelvoitteen rajaaminen voi heikentää myös toimintaketjun alkupäähän kuuluvien vastuullisesti toimivien yritysten asemaa."

Ehdotus on lisäksi ristiriidassa voimassa olevien pakkotyöasetuksen, metsäkatoasetuksen ja akkuasetuksen kanssa.

Yritysten kilpailukyky kytkeytyy ilmaston ja ympäristön tilaan, ja kestävä liiketoiminta tekee yrityksestä joustavamman esimerkiksi ilmastonmuutoksesta aiheutuville riskeille. Kyse on myös sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta.

Huolellisuusvelvoitteen rajaaminen

Huolellisuusvelvoitteen rajaaminen vain suoriin liikekumppaneihin on erityisen ongelmallinen. Mikäli se rajataan pääsääntöisesti yritysten omaan ja tytäryhtiöiden toimintaan sekä suoriin liike-

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp Eriävä mielipide 1

kumppaneihin, ei yritysten vastuullisuus työ suuntaudu suurimpiin riskikohteisiin. Suurimmat haasteet ovat usein ketjun loppupäässä. Muutokset vahvistaisivat vastuuttomasti toimivien yritysten etua markkinoilla ja näin vaikeuttavat vastuullisesti toimivien yritysten toimintaa.

Olisi ehdottoman tärkeää palata huolellisuusvelvoitteen ulottamiseen pidemmälle ketjuun ja jatkaa riskiperusteista kohdentamista, kuten kaikki asiantuntijat esittivät. Hallituksen kirjelmäkin tunnistaa riskiperustaisen toiminnan tarpeellisuuden.

Siirtymäsuunnitelma ilmastonmuutoksen hillinnästä

Yritysvastuudirektiivi asettaa sen soveltamisalaan kuuluville yrityksille velvoitteen laatia ja toteuttaa ilmastonmuutoksen hillintää edistävän siirtymäsuunnitelman. Komissio kuitenkin ehdottaa muutosta, joka poistaa velvoitteen yrityksiltä "toteuttaa" siirtymäsuunnitelma, mutta lisää vaatimuksen, että niiden laatimat siirtymäsuunnitelmat sisältävät "toteuttamistoimenpiteet". Selkeän toteuttamisvelvoitteen puuttuminen heikentäisi myös komission omia ilmastotavoitteita ja sitä kautta koko EU:n ilmastotavoitetta. Ilmastotoimien eteneminen EU-tasolla on erittäin tärkeä kilpailukykyyn vaikuttava tekijä suomalaisille yrityksille.

Siviilioikeudellisen vastuun poisto

Komissio ehdottaa, että siviilioikeudelliset vahingonkorvauskanteet olisivat mahdollisia vain olemassa olevan kansallisen lainsäädännön nojalla. Direktiivi ei siten enää velvoittaisi jäsenmaita varmistamaan, että yritystoiminnan haitallisten vaikutusten uhrit, kuten puutteellisissa, epäinhimillisissä ja jopa vaarallisissa olosuhteissa työtä tekevät ihmiset ja lapsityövoiman hyväksikäytöstä kärsivät lapset, voivat hakea oikeutta jäsenmaiden kansallisista tuomioistuimista silloin, kun vahinko on aiheutunut sen takia, että yritys ei ole ryhtynyt direktiivin edellyttämiin asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Kestävyysraportointivelvoitteiden heikentäminen

Ongelmallinen on myös komission ehdotus suuryritysten henkilöstömäärärajan nostamiseksi yli 1000 henkilöön. Kyseinen ehdotus sulkee kestävyysraportoinnin ulkopuolelle arviolta 80 prosenttia yrityksistä, joilla olisi aiemmin ollut velvollisuus raportoida. Muutos vapauttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavia yrityksiä vastuullisuusvelvoitteista.

Ristiriidat kansainvälisten vastuullisuuskriteerien kanssa

Voimassa olevan yritysvastuudirektiivin huolellisuusvelvoitteet pohjautuvat kansainvälisiin YK:ssa ja OECD:ssa luotuihin yritysvastuustandardeihin, joiden mukaan monet vastuulliset yritykset jo pyrkivät toimimaan. Näiden kansainvälisten standardien kanssa linjassa olevat asianmukaisen huolellisuuden velvoitteet ovat vastanneet valtioneuvoston mukaan Suomen neuvottelutavoitteita. Nyt U-kirjelmässä todetaan, että komission ehdottamat muutokset vievät huolellisuusvelvoitteen lakitasoista sääntelyä kauemmas vapaaehtoisista, vakiintuneista huolellisuusvelvoitetta koskevista YK:n ja OECD:n periaatteista. Suomi on sitoutunut edistämään YK:n ja OECD:n yritysvastuuperiaatteita myös yritysten arvoketjujen vastuullisuusriskien hallintaa sääntelevän lainsäädännön tasolla.

Valiokunnan lausunto TaVL 14/2025 vp
Eriävä mielipide 1

Lisäksi komission Omnibus I -esitykseen sisältyy epäonnistunut ehdotus kauppakumppaneiden välisten tietopyyntöjen rajaamisesta VSME-standardin mukaisiin tietoihin alle 500 henkilöä työllistävien suorien liikekumppaneiden kohdalla.

Sidosryhmät

Myös sidosryhmien määritelmän muutos ja sidosryhmien roolin kaventaminen kuulemisissa on ongelmallista. Sidosryhmien kuuleminen esimerkiksi silloin, kun laaditaan indikaattoreita ehkäisevien, lieventävien ja lopettavien toimenpiteiden asianmukaisuuden ja tuloksellisuuden seurannalle on tarpeen ja usein myös yritysten edun mukaista. Nyt sitä ehdotetaan poistettavaksi.

Suomen tulee vaikuttaa siihen, että yritys vastuudirektiivin alkuperäisistä tavoitteista ja vaikuttavuudesta pidetään kiinni. Tämä on globaalia vastuunkantoa mutta myös suomalaisten yritysten etu

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä esitetyn huomioon eikä yhdy valtioneuvoston kantaan koskien yritys vastuudirektiiviä, eikä hyväksy komission esityksiä kestävyysraportointia ja yritysten asianmukaista huolellisuutta koskevien vaatimusten heikentämistä.

Helsingissä 9.5.2025

Matias Mäkynen sd
Juha Viitala sd
Lotta Hamari sd
Oras Tynkkynen vihr
Johannes Yrttiaho vas